

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ЗАШТИТНИК ГРАЂАНА

Београд
412-36/2023

Заштитник грађана
Zaštitnik građana

Посејеном заштитник грађана Аутономне Посејеном Војводе
Омбудсман

YUCOM | Komitet pravnika
za ljudska prava

дел. бр. 20009 датум: 8.8.2023.год.

НАЦИОНАЛНИ МЕХАНИЗАМ ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ
МОНИТОРИНГ УСТАНОВА У КОЈИМА СЕ НАЛАЗЕ ЛИЦА ЛИШЕНА СЛОБОДЕ
МОНИТОРИНГ ПОЛИЦИЈСКИХ УПРАВА И СТАНИЦА

Извештај о посети
Полицијској управи у
Новом Саду

Београд, август 2023. године

1. УВОД

1.1. МАНДАТ НАЦИОНАЛНОГ МЕХАНИЗМА ЗА ПРЕВЕНЦИЈУ ТОРТУРЕ

Законом о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни или поступака¹ прописано је да Национални механизам за превенцију тортуре (НПМ) обавља посете установама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе, у циљу одвраћања државних органа и службених лица од било каквог облика мучења или било ког другог облика злостављања, као и ради усмеравања државних органа ка стварању смештајних и осталих животних услова у установама у којима се смештају лица лишена слободе у складу са важећим прописима и стандардима.

НПМ има право: на несметан, ненајављен и свакодобан приступ свим установама и свим просторијама у којима се налазе или се могу налазити лица лишена слободе; да насамом разговара са тим лицима, и са службеним лицима, која су обавезна да сарађују тим поводом, и са свим осталим лицима која могу имати информације значајне за поступање према лицима лишеним слободе; на приступ свој документацији која се односи на та лица; да надлежним органима даје препоруке у циљу побољшања начина поступања према лицима лишеним слободе и унапређења услова у којима се она задржавају или затварају.

У члану 2а Закона одређено је да Заштитник грађана обавља послове НПМ и да у обављању тих послова сарађује са омбудсменима аутономних покрајина и удружењима чијим је статутом предвиђени циљ удруживања унапређење и заштита људских права и слобода, у складу са законом.

У институцији Заштитника грађана формирана је посебна организациона јединица Секретаријат Националног механизма за превенцију тортуре, која обавља стручне послове НПМ, чији је мандат одређен чланом 4. Опционог протокола за превенцију тортуре. Секретаријатом руководи секретар НПМ у складу са смерницама заменика Заштитника грађана, задуженог за заштиту права лица лишених слободе.

Заштитник грађана и Покрајински омбудсман АП Војводине су потписали Меморандум о сарадњи у обављању послова НПМ², којим је предвиђено да ће Покрајински омбудсман активно учествовати у посетама мониторинг тима НПМ установама у којима су смештена лица лишена слободе, а које се налазе на територији АП Војводине.

На основу спроведеног јавног позива³, Заштитник грађана је изабрао удружења са којима ће остваривати сарадњу у обављању послова НПМ и то: Комитет правника за људска права, Виктимолошко друштво Србије, Центар за интеграцију младих, Хелсиншки одбор за људска права у Србији, Одбор за људска права Ваљево и КликАктив – Центар за развој социјалних политика.

По обављеним посетама, НПМ сачињава извештаје које доставља посећеној установи. Након тога, НПМ одржава стални дијалог са посећеном установом, као и органом у чијем је саставу та установа, у циљу отклањања утврђених недостатака који могу довести до појаве тортуре, нељудског или понижавајућег поступања.

¹ „Службени лист СЦГ - Међународни уговори“, бр. 16/2005 и 2/2006 и „Службени гласник РС - Међународни уговори“, бр. 7/2011.

² Потписан 12. децембра 2011. године.

³ „Службени гласник РС“, бр. 82/22.

1.2. ОСНОВНИ ПОДАЦИ О ПОСЕТИ

УСТАНОВЕ	Полицијска управа у Новом Саду – ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење, полицијске станице (ПС) Врбас, Србобран, Бечеј, Бач, Бачка Паланка, Беочин, Темерин, Тител, Жабаљ Окружни затвор у Новом Саду – Одељење притвора (ОЗ Нови Сад)
ВРЕМЕ ПОСЕТЕ	14. и 15. јун и 6. и 7. јул 2023. године
ОСНОВ ПОСЕТЕ	Послови НПМ, у складу са чланом 2а Закона о ратификацији Опционог протокола уз Конвенцију против тортуре и других сурових, нељудских или понижавајућих казни и поступака
ЦИЉ ПОСЕТЕ	Праћење остваривања права задржаних лица - заштитне мере од злостављања и услова у просторијама за задржавање
ВРСТА ПОСЕТА	Тематске посете
НАЈАВА ПОСЕТА	Ненајављене посете
ПОСЕТЕ ОБАВИО	Заштитник грађана у сарадњи са Покрајинским заштитником грађана – омбудсманом АП Војводине и удружењем Комитет правника за људска права - ЈУКОМ
САСТАВ ТИМА	Доц. др Драгана Ћорић, Покрајинска заштитница грађана – омбудсманка АП Војводине Маја Јовић, Заштитник грађана/Одељење НПМ Марко Анојчић, Заштитник грађана/Одељење НПМ Ивана Босиљчић, Стручна служба Заштитника грађана Стефан Тодоровић, Стручна служба Покрајинског заштитника грађана Катарина Тоскић, Комитет правника за људска права - Јуком

1.3. САРАДЊА СЛУЖБЕНИХ ЛИЦА СА ТИМОМ НПМ

Током обављања посета, и полицијски и заводски службеници остварили су врло добру сарадњу са тимом НПМ и на тај начин омогућили остваривање мандата НПМ. Члановима тима пружене су све информације које су затражене, увид и фотокопирање документације, обилазак и фотографисање просторија за задржавање, као и обављање ненадзираних разговора са притвореним лицима и затеченим задржаним лицима.

Професионално поступање полицијских и заводских службеника током посета НПМ представља пример добре праксе у поступању, у складу са законом предвиђеном обавезом сарадње органа са НПМ.

1.4. ТОК ПОСЕТЕ

Првог дана посете, тим НПМ је у ОЗ Нови Сад обавио ненадзирани разговоре са 19 притворених лица, од којих са 11 притвореника, 3 притворенице, 4 малолетника и

једном малолетником. Ненадзирани разговори вођени су на тему поступања полицијских службеника према њима током довођења и задржавања, односно лишења слободе.

У Служби за здравствену заштиту ОЗ Нови Сад, тим НПМ је проверавао начин на који се обавља први лекарски преглед лица по пријему у Завод са посебном пажњом на документовање евентуално уочених повреда.

У наредним данима, 15. јуна, 6 и 7. јула 2023. године тим НПМ је, подељен у две групе, посетио ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење, ПС Бачка Паланка, ПС Бач, ПС Србобран, ПС Бечеј, ПС Беоцин, ПС Жабаљ, ПС Темерин и ПС Тител. Том приликом затечена су 3 лица на задржавању, са 2 лица су обављени разговори, а једно задржано лице је у време посете спавало.

2. УТВРЂЕНО СТАЊЕ И ПРЕПОРУКЕ

Током ових посета, НПМ је контролисао начин остваривања основних права задржаних лица, која су уједно и заштитне мере против злостављања: начин на који се задржана лица информису о својим правима, начин остваривања права да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу, као и начин остваривања права на приступ лекару и браниоцу.

Истовремено, НПМ је проверавао и да ли су просторије за задржавање у складу са прописаним условима, односно важећим стандардима.

2.1. ОБАВЕШТАВАЊЕ О ПРАВИМА И ДОКУМЕНТАЦИЈА

Полицијски службеници посећених полицијских станица су навели да се лица према којима се примењује полицијско овлашћење довођење, најпре, на лицу места, усменим путем обавештавају о својим правима, а потом им се, одмах по довођењу у станицу, уручује писано обавештење о правима. Када се лицу одреди задржавање, уручује му се примерак решење о задржавању, као и обавештење о правима задржаног лица. Уочено је да се оба документа уручују лицима убрзо по довођењу у полицијску станицу. Пре задржавања полицијски службеници раде преглед лица и привремено одузимају предмете, уз потврду, а након задржавања лицима се уручује примерак записника о задржавању.

Увидом у предмете о задржавању у посећеним полицијским станицама, уочено је да се документација уредно и детаљно води, у предметима се налазе обрасци обавештења о правима доведеног лица и правима задржаног лица, решења о задржавању, записници о задржавању, са временом уручења и трајањем задржавања, као и потврде о привремено одузетим и о враћеним предметима. Наведена документа су потписана од стране задржаног лица или је стављена напомена да је лице одбило да потпише.

Само у ПС Србобран, полицијски службеници не питају лице за разлог одбијања да потпише записник о задржавању, те се то не уписује у исти. Поједини записници о задржавању, пре свега у ситуацијама када једна полицијска станица одреди задржавање, а потом се лице фактички задржава у другој полицијској станици, нису садржали податке о обиласцима. Примера ради, у предмету о задржавању лица у ПС Жабаљ (за лице које је на задржавању било у Бечеју), односно у ПС Темерин (за лице које је било на задржавању у ПС Србобран), нису били уписани обиласци лица током трајања задржавања.

1.

УТВРЂЕНО

У ПС Србобран записници о задржавању који нису потписани од стране лица не садрже забележене разлоге које је за то изнело лице.

РАЗЛОЗИ

ЦПТ сматра да би се основне гаранције дате особама у полицијском притвору могле додатно оснажити (а рад полицијских службеника могуће и знатно олакшати) уколико би постојао јединствен и свеобухватан полицијски записник за сваку притворену особу, у којем би били евидентирани сви аспекти притвора и све радње предузете у вези притворених особа (време када су лишене слободе и разлози за то; када су им саопштена њихова права; знаци повреда, психичке болести, итд; када су члан породице/конзулат и адвокат били контактирани и када су их ови посетили; када им је била понуђена храна; када су били саслушани; када су били пребачени или ослобођени, итд.). За различите ставке (на пример, ствари у поседу дате особе, чињеници да су особи саопштена њена права и да се та особа на њих позива или да их се одриче), **требало би добити потпис притвореника, односно, уколико је потребно, објаснити због чега тај потпис недостаје.** Надаље, адвокату притвореника би требало омогућити увид у тај записник о притвору.⁴

О задржавању лица полицијски службеник сачињава записник о задржавању лица, који садржи податке прописане у члану 111. овог правилника.

Записник о задржавању лица потписује полицијски службеник који је лице задржао и задржано лице.

Примерак записника се уручује задржаном лицу.

Ако задржано лице одбије да прими примерак записника или одбије да га потпише, полицијски службеник ће о томе сачинити забелешку на записнику.

ПРЕПОРУКА

ПС Србобран ће уколико задржано лице, по истеку задржавања, одбије да потпише записник о задржавању, упитати то лице за разлог одбијања, а о томе ће се сачинити забелешка на записнику у којој ће навести разлог које је лице за то дало.

2.

УТВРЂЕНО

У више записника о задржавању нису евидентирани повремени обиласци и разговори са задржаним лицима.

РАЗЛОЗИ

Обавеза чувања коју полиција има у односу на особе које држи у притвору укључује и одговорност да се обезбеди њихова сигурност и физички интегритет. Из тога произилази да је правилан надзор над притворским објектима интегрална компонента обавезе чувања коју је преузела полиција. Морају се предузети одговарајуће мере ради обезбеђења да особе у полицијском притвору увек буду у могућности да имају директан контакт са чуварима.⁵

⁴ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, ЦПТ/Инф (92) 3, пар. 40.

⁵ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 48.

Надзор над задржаним лицима у просторијама за задржавање лица, по правилу, врше полицијски службеници који су за то посебно оспособљени.

Надзор над задржаним лицима у просторијама за задржавање, полицијски службеник врши повременим обиласком и разговором са задржаним лицем.⁶

ПРЕПОРУКА

У ПУ Нови Сад полицијски службеници ће, у записнике о задржавању уносити податке о томе када су обишли задржано лице, као и напомене у вези са тим, уколико постоје.

Неколицина притворених лица са којима је тим НПМ обавио разговоре у ОЗ Нови Сад је навела да се не сећа да је примила записник о задржавању, а за лица која су навела да га нису примила, провером њихових навода у полицијским станицама утврђено је да су исте потписали без примедби. Такође, једно лице је навело да није примило обавештење о правима, али је увидом у предмет о задржавању утврђено супротно.

Задржана лица су навела да нису добила обавештење о правима, али увидом у документацију утврђено је да је једно лице потписало, а друго одбило да потпише предметно обавештење. У вези са решењима о задржавању, оба лица су навела да су их добила, с тим да једно лице није желело да га потпише што је и забележено на самом решењу уз напомену да „не жели“.

2.2. ОБАВЕШТАВАЊЕ БЛИСКОГ ЛИЦА

Према наводима полицијских службеника посећених полицијских станица, доведеним и задржаним лицима се омогућава да о свом лишењу слободе обавесте блиску особу тако што сами обаве телефонски позив са службеног или личног телефона у присуству полицијских службеника. Записници о задржавању у које је НПМ тим имао увид углавном садрже наводе да лица нису желела никога да обавесте. Уколико је лице обавестило блиску особу о свом задржавању у записник се уноси податак о томе ко је обавештен и време обавештавања, а из тих података је утврђено да је лицима убрзо по лишењу слободе, односно по доласку у службене просторије било омогућено да обавесте блиско лице.

Само једно притворено лице је, током разговора са члановима НПМ тима, навело да му није било омогућено да позове треће лице, али је провером навода у полицијској станици утврђено да је у записнику о задржавању забележено да не жели никога да обавести, а записник је потписан без примедби. Остала притворена лица нису истакла да су имала проблем у остваривању права да обавесте блиску особу о свом лишењу слободе/задржавању. Поједини су навели да им је позивање блиске особе понуђено, али да то нису желели.

Оба задржана лица нису желела да се обавести треће лице о њиховом лишењу слободе што је и забележено у записницима о задржавању.

2.3. ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД

У посећеним полицијским станицама лекарски прегледи су или обавезни пре отпочињања задржавања лица (ПС Србобран, Бечеј, Темерин и Жабаљ) или се обављају

⁶ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 35. ст. 1. и 2.

по потреби (ПС Врбас, Беоцин, ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење, Тител, Бач), односно када лице има повреде, или се лоше осећа, те ако то захтева. Лекарски прегледи се обављају у локалним здравственим установама као што су домови здравља или у службеним просторијама. **У ПС Бечеј се прегледи обављају и по завршетку задржавања, што НПМ посебно похваљује.** Уколико лице има потребу за лекаром током трајања задржавања, обично се позива Служба хитне медицинске помоћи, која у просторијама за задржавање обавља преглед или лице одводи до здравствене установе.

Према наводима полицијских службеника, лекарским прегледима присуствују само на захтев лекара из безбедносних разлога што се уписује у записнике о задржавању. Међу документацијом о задржавању није пронађена здравствена документација задржаних лица, већ се она даје лицу.

Иако су полицијски службеници у ПС Темерин навели да је лекарски преглед обавезан пре отпочињања задржавања, подаци о обављеном лекарском прегледу се не евидентирају, односно то се учини само уколико је било повреда. **С тим у вези, НПМ напомиње да записник о задржавању, у тачки 7. садржи поља за уношење података о обављеном лекарском прегледу, који је, недавно и унапређен тако да омогућава и унос информација о томе "да ли је службено лице присуствовало лекарском прегледу" и "разлог присуствовања".**

3.

УТВРЂЕНО

У ПС Темерин записници о задржавању не садрже податке о лекарском прегледу обављеном пре задржавања.

РАЗЛОЗИ

Полицијски службеник који врши задржавање лица, пре смештаја лица у просторију за задржавање обавезно организује пружање лекарске помоћи када лице има видљивих повреда или других здравствених проблема; Податке о видљивим телесним повредама, као и повредама или променама здравственог стања које су настале у току задржавања, пруженој лекарској помоћи, оштећењима одеће и обуће, полицијски службеник уноси у записник о задржавању лица.⁷

Што се тиче лекарског прегледа особа које се налазе у полицијском притвору, сваки такав преглед мора бити обављен изван слушног, а по могућности и видног, домета полицијских службеника. Надаље, резултати сваког прегледа, као и релевантни искази притвореника, те закључци лекара, морају бити званично забележени од стране лекара и учињени доступним притвореном лицу и његовом адвокату.⁸

ПРЕПОРУКА

У ПС Темерин, у записнике о задржавању уносиће се подаци о лекарском прегледу који је обављен пре отпочињања задржавања.

У ПС Жабаљ, у записницима о задржавању као разлог присуствовања лекарским прегледима пре отпочињања задржавања је наведено "због прегледа", потом "ради

⁷ Правилник о полицијским овлашћењима ("Сл. гласник РС", бр. 41/2019 и 93/2022), чл. 33 став 1 тч.6 и став 6

⁸ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 38.

физичког обезбеђења" и "лице треба задржати" што свакако није разлог за присуствовање полицијских службеника лекарским прегледима, будући да је то дозвољено само на захтев лекара из безбедносних разлога. Такође, у појединим записницима о задржавању у ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење, као разлог присуствовања полицијских службеника лекарским прегледима уписивано је „спречавање бекства лица“. Присуство полицијских службеника лекарским прегледима треба да буде изузетак, до којег долази уколико постоје нарочити безбедносни разлози који указују на ту потребу. Сама чињеница да се обавља лекарски преглед задржаног лица није довољан разлог да се наруши приватност његовог прегледа, већ је потребно да у конкретном случају постоје овакви безбедносни разлози, на које ће полицијски службеници упозорити лекара како би донео одлуку о присуству немедицинског особља лекарском прегледу.

Већина притворених лица која су претходно била задржана су тиму НПМ навела да нису имала потребу за лекарским прегледом током трајања задржавања, а онима којима је била потребна лекарска помоћ је и омогућена. Једно задржано лице је навело да није било потребе за лекарским прегледом, а друго је навело да му није омогућен лекарски преглед, али је увидом у документацију утврђено да је служба хитне помоћи долазила због повреде ноге и да је преглед одбио што је и забележено у извештају лекара као и у записнику о задржавању.

2.4. ПРИСТУП БРАНИОЦУ

У посећеним полицијским станицама, према наводима полицијских службеника, лицима лишеним слободе се омогућава да, непосредно по доласку у службене просторије, позову браниоца по свом избору или им се у случају обавезне одбране, уколико нису ангажовали браниоца по свом избору, одређује бранилац по службеној дужности, преко Кол центра Адвокатске коморе. Лица задржана у прекршајном поступку или у складу са правилима безбедности саобраћаја на путевима по правилу не желе да ангажују браниоца. Сва лица задржана у кривичном поступку су имала или изабраног браниоца или им је постављен бранилац по службеној дужности. Према наводима полицијских службеника лицима се омогућава да обаве поверљиве разговоре са браниоцима.

Увидом у записнике о задржавању утврђено је да се подаци у вези са ангажовањем браниоца уредно уписују, односно подаци о томе да ли је бранилац ангажован, његово име и презиме, време када је контактиран, када је приступио задржаном лицу и када је обавио разговор са њим.

Нико од притворених лица са којима је тим НПМ водио разговор у ОЗ Нови Сад није истакао да је имао проблем у остваривању права на браниоца, већ су навели да им је омогућено да ангажују браниоца по сопственом избору или да им је постављен бранилац по службеној дужности, као и да су са браниоцем могли да обаве поверљив разговор.

Једно лице које је било на задржавању је навело да му је додељен адвокат по службеној дужности, а друго лице, које је било на задржавању услед учињеног прекршаја из јавног реда и мира, је навело да му није био потребан.

2.5. УСЛОВИ БОРАВКА У ПРОСТОРИЈАМА ЗА ЗАДРЖАВАЊЕ

У ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење налазе се две просторије за задржавање и то су, и даље, једине просторије за задржавање на територији Града Новог Сада.

Према наводима полицијских службеника приводе се крају радови на изградњи нове полицијске станице у којој ће бити 6 просторија за задржавање, а почетак рада се очекује у септембру/октобру.

Наведене просторије за задржавање изгледају прљаво, неуредно и запуштено. Зидови су прљави и огуљени, а у мокром чвору, због тренутног квара, није било воде. Обе просторије имају по два лежаја – дрвене клупе са душецима/струњачама, а затечена су ћебад и јастуци, без постељине. У свакој просторији за задржавање постоји по један радијатор, обе просторије су под видео надзором, о чему постоји истакнуто обавештење. Иако у просторијама постоје по два прозора, због металне плоче са рупама којом су прекривени, у просторијама је веома загушљиво. Доток природне светлости је задовољавајући, а вештачко осветљење је добро.

ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење

4.

УТВРЂЕНО

Унутрашњост просторија за задржавање у ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење изгледа неодржавано.

РАЗЛОЗИ

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

...

- обезбедити на националном нивоу задовољавајући ниво употребног стања и хигијене у ћелијама и санитарним уређајима (чистоћа постељине; санитарне уређаје; ниво влаге и малтер).⁹

Комитет препоручује да се предузму кораци како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова и

⁹ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 36.

да се обезбеде услови у смислу употребног стања и хигијене, добро осветљење, чиста ћебад и душеци. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.¹⁰

Просторије за задржавање морају бити чисте, суве, загрејане у складу са климатским приликама и довољно осветљене природним и вештачким светлом које омогућава читање без сметњи за вид.

Плафон и зидови просторије за задржавање морају бити глатких површина, окречени неутралним бојама, без постављених зидних плочица, вешалица или других предмета који могу послужити за самоповређивање задржаног лица, осим полица причвршћених за зид за одлагање одеће задржаног лица.¹¹

ПРЕПОРУКА

ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење ће санирати оштећене делове зидова и окречити просторију за задржавање.

5.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење није омогућен добар доток свежег ваздуха.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и морају бити довољно осветљене (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања), те **довољно проветрене**; по могућности, ћелије би требало да имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.¹²

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

- побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), **проветреност**. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом;

...¹³

Просторије за задржавање морају имати **доток свежег ваздуха**, који се обезбеђује природним проветравањем или адекватним уређајем за вентилацију.¹⁴

ПРЕПОРУКА

ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење ће обезбедити доток свежег ваздуха у просторијама за задржавање.

¹⁰ Србија: Посета ЦПТ 2017, ЦПТ/Инф (2018) 21, пар. 42.

¹¹ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 4. и 9.

¹² Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

¹³ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 36.

¹⁴ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 5.

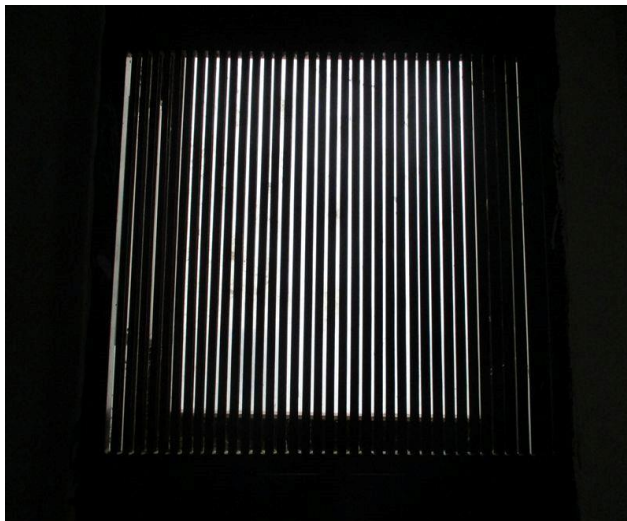
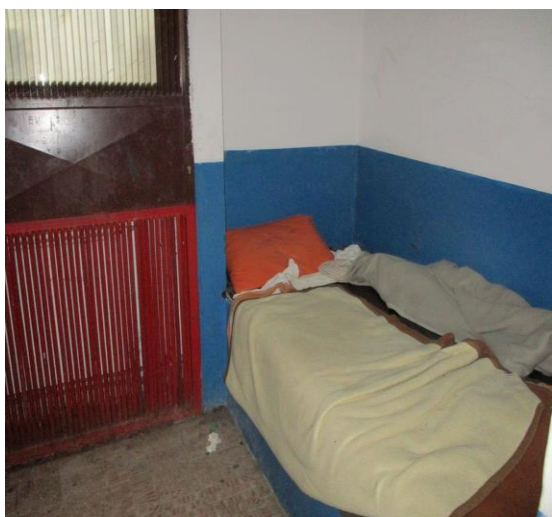
НПМ би желео да од ПУ Нови Сад добије информацију о томе да ли је отпочето са употребом нових просторија за задржавање.

У ПС Бачка Паланка постоје две просторије за задржавање које су за по једно лице. Просторије се налазе у подруму зграде и у лошем су стању. Лежајеви као и душеци су у лошем стању, а недостаје комплетна постељина, односно јастучница, чаршав и навлака за ћебе. Унутар просторија не постоји мокри чвор већ се налази у ходнику испред просторија и он је такође у лошем стању. У обе просторије за задржавање постоје грејна тела која су заштићени металним решеткама, што умањује могућност самоповређивања. Не постоји доток свежег ваздуха ни природне светлости, али је вештачко осветљење добро.

Просторије су под видео надзором, а не постоји дугме за позивање полицијских службеника. Задржана лица полицијске службенике из дежурне собе, која није у непосредној близини просторија за задржавање, позивају лупањем о метална врата или махањем пред камером за видео надзор.

Приликом претходне посете НПМ је у Извештају о посети упутио препоруке да се у просторијама за задржавање инсталира дугмад аларма за позивање дежурног полицијског службеника и да се обезбеди адекватан доток светлости и ваздуха у просторијама за задржавање. Иако је у одговору на ове препоруке НПМ обавештен да је Одељење за логистику Полицијске управе у Новом Саду захтевало потребна средства од Министарства унутрашњих послова, стање је остало непромењено до дана обављања посете 2023. године¹⁵

Према наводима полицијских службеника у плану је да се просторије за задржавање реновирају, али прецизнијих података о томе када ће исте започети немају.

ПС Бачка Паланка

¹⁵ Акт Полицијске управе у Новом Саду – Одељења полиције бр. 1394/13 од 24. маја 2013. год.

6.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПС Бачка Паланка није омогућен добар доток свежег ваздуха и природног светла.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и морају **бити довољно осветљене** (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања), **те довољно проветрене**; по могућности, ћелије би требало да имају **природно светло**. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.¹⁶

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

- побољшати расвету у ћелијама (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), **проветреност**. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом;

...¹⁷

Просторије за задржавање морају имати **доток свежег ваздуха**, који се обезбеђује природним проветравањем или адекватним уређајем за вентилацију.¹⁸

ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће обезбедити доток свежег ваздуха и природног светла у просторијама за задржавање.

7.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање лица у ПС Бачка Паланка не постоји дугме за позивање полицијских службеника.

ОСНОВ

Просторије за задржавање које се непосредно физички не надзиру од стране полицијског службеника, морају имати уређаје за видео надзор и позивање полицијских службеника.¹⁹

Просторије за полицијско задржавање морају имати електрично звоно подобно да позове дежурног полицијског службеника у случају потребе, као и да службена лица треба да врше стални надзор над лицима која су задржана, пре свега у циљу безбедности и задовољења њихових основних потреба (**лоше здравствено стање, жеђ, физиолошке и друге потребе**).²⁰

¹⁶ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

¹⁷ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 36.

¹⁸ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 5.

¹⁹ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 7 став 2

²⁰ СРТ стандарди (2010) параграф 48.

ПРЕПОРУКА

ПС Бачка Паланка ће у просторијама за полицијско задржавање инсталирати дугмад за позивање дежурног полицијског службеника.

НПМ би желео да од Министарства унутрашњих послова добије детаљније информације о томе када ће се отпочети са адаптацијом просторија за задржавање у ПС Бачка Паланка.

У ПС Бач, налазе се две просторије за задржавање по једног лица, оне испуњавају све важеће стандарде и затечене су уредне и чисте. Лежајеви су опремљени душеком, јастуком са јастучницом и ћебадима, али нису затечени чаршав и навлака за ћебад. Прозори омогућавају довољан доток природне светлости и довољан доток свежег ваздуха. Вештачко осветљење је у функцији и довољно је јачине. У просторији постоји грејање, систем за позивање и комуникацију са полицијским службеницима, као и видео надзор, о чему постоји видно истакнуто обавештење унутар просторије. Камера је постављена тако да обезбеђује приватност задржаних лица приликом коришћења тоалета.

ПС Бач

ПС Беочин тренутно не располаже са просторијом за задржавање јер је постојећа неусловна. НПМ је ово констатовао и приликом претходне посете овој полицијској станици и упутио препоруку да се обезбеде просторије које испуњавају важеће стандарде.²¹ НПМ тада није био обавештени о било каквим плановима за адаптацију, већ да се неће спроводити задржавање док се не обезбеде одговарајуће просторије.²² Приликом ове посете, НПМ је добио информацију да је урађен пројекат адаптације нове просторије, која би се финансирала из буџета Покрајинске владе.

²¹ Извештај о посети ПС Беочин бр. 71-156/12 од 22. јануара 2013. год.

²² Акт Полицијске управе у Новом Саду – Одељења полиције бр. 1394/13 од 24. маја 2013. год.

НПМ би желео да од Министарства унутрашњих послова добије детаљније информације о томе када ће се отпочети са адаптацијом просторије за задржавање у ПС Беочин.

ПС Темерин располаже са једном просторијом која се налази у издвојеном објекту, у дворишту иза објекта полицијске станице. Лица се задржавају до 48 сати. Она се не користи уназад 1 месец, због проблема са канализацијом, па се задржана лица одводе у друге полицијске станице.

Од претходне посете НПМ ова просторија је у потпуности реновирана, на који начин је поступљено по препоруци НПМ из Извештаја о овој посети.²³ Она је површине око 7 m², рачунајући и мокри чвор површине око 0,7 m². У њој се налази један лежај – дрвена клупа, на којој су затечени душек, јастук и ћебе, без других делова постељине. Просторија има један прозор, који се отвара споља, као и три веће сијалице, које су уграђене у зидове и заштићене решеткама, од којих су радиле две. Радијатор је такође уграђен у зид и заштићен решеткама. Мокри чвор се састоји од чувавца са испирачем, који је ограђен мањим преградним зидом, као и лавабоа са чесмом. У тренутку посете вода је била искључена јер се просторија не користи. У просторији је постављен видео надзор, који тренутно није у функцији, као и тастер за позивање полицијских службеника.

ПС Темерин

Према службеним наводима, ПС Темерин ће у наредном периоду отклонити недостатке у материјалним условима у просторији.

НПМ би желео да добије додатне информације о санацији проблема са канализацијом и поправке видео надзора у ПС Темерин.

²³ Извештај о посети ПС Темерин бр. 71-157/12 од 22. јануара 2013. год.

У ПС Жабал, просторије за задржавање се не користе уназад више година. Просторије које су се користиле приликом претходне посете НПМ се сада користе као архива. Лица одводе у полицијску станицу у оквиру Полицијске управе у којој има места, што често представља проблем због удаљености. Задржана лица добијају сендвич и пијаћу воду, из ресторана ПУ Нови Сад. Оброке преузимају у ресторану и предају полицијској станици у којој ће лице бити задржано, заједно са лицем.

ПС Тител располаже са две просторије за задржавање, које се налазе у другом објекту, иза главне зграде полицијске станице.

Обе просторије су површине по око 10 m², свака има по два лежаја – металне клупе са душецима, јастуцима, ћебићима, јастучницама и чаршафима, који су деловали чисто. У просторијама нема прозора, па ни одговарајућег дотока свежег ваздуха и природне светлости. Вештачко осветљење допире из рефлектора који је постављен у ходнику испред просторија. Просторије се загревају помоћу калорифера који се такође налази у ходнику. Просторије немају мокре чворове, па задржана лица користе службене тоалете. Просторије су затечене чисте и одржаване. Ипак, под је бетонски и присутна је влага.

Услови у просторијама нису значајније промењени у односу на претходну посету НПМ овој полицијској станици, обављеној још 2012. године.²⁴ Имајући у виду да у просторијама нема дотока свежег ваздуха ни природне светлости, са ограниченим вештачким осветљењем и грејањем који допиру из ходника, као и да нема мокрих чворова, те да све укупно значајно одступају од услова предвиђених Правилником о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, НПМ сматра да ове просторије нису условне за дужа трајања задржавања, те да у њима не би требало да лица остају дуже од 24 часова.

ПС Тител

²⁴ Извештај о посети ПС Тител бр. 71-159/12 од 22. јануара 2013. год.

8.

УТВРЂЕНО

Просторије за задржавање у ПС Тител нису условне за задржавање лица дуже од 24 часа.

РАЗЛОЗИ

Полицијски притвор требало би у принципу да буде релативно кратког трајања. Сходно томе, не може се очекивати да физички услови притвора буду тако добри унутар полицијске установе као на другим местима лишавања слободе, где се особе држе током дужег временског периода. Међутим, извесни основни материјални захтеви морају бити задовољени.

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и морају бити довољно осветљене (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања), те довољно проветрене; по могућности, ћелије би требало да имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.

Особама у притвору требало би да буде дозвољено да задовољавају своје природне потребе у чистим и пристојним условима, те морају имати одговарајуће погодности за прање. Храна им треба бити давана у прикладно време, и при томе треба укључити бар један пуни оброк (тј. нешто јаче од сендвича) сваки дан. ЦПТ такође заговара да особама држаним у полицијском притвору 24 сата или дуже буде омогућене, у мери у којој је то могуће, телесне вежбе на отвореном свакога.

Питање шта су то разумне димензије полицијске ћелије (или било којег другог типа смештаја притвореника/затвореника) је врло сложено. Приликом прављења те процене треба узети у обзир многе факторе. Међутим, делегације ЦПТ су сматрале да постоји потреба за основним смерницама у тој области. Тренутно се користи следећи критеријум (који се више сматра за пожељни ниво, а не за минимални стандард) приликом процене полицијских ћелија намењених једној особи за боравак дужи од неколико сати: величине од 7 квадратних метара, са 2 или више метара од зида до зида, 2,5 метра између пода и плафона.²⁵

Полицијски притвор је (или би требао да буде) кратког трајања. Упркос томе, услови притвора у полицијским ћелијама морају задовољити одређене основне критеријуме.

Све полицијске ћелије треба да су чисте и разумних димензија у односу на број особа које се у њих смештају, и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столице или клупе), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Особе у притвору треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању као и одговарајућим могућностима за прање. Треба да имају неометан приступ води за пиће и да им се даје храна у прикладно време, и при томе најмање један пуни оброк (тј. нешто јаче од сендвича) сваког дана. Особама које се налазе у полицијском притвору дуже од 24 часа треба омогућити рекреацију на свежем ваздуху сваког дана, до оне мере до које је то могуће.

Многе полицијске притворске просторије које су посетиле делегације ЦПТ-а не испуњавају ове минималне стандарде. Ово је посебно неповољно за особе које се након притвора појављују пред судом; превише често се особе изводе пред судију након што су провеле један или више дана у неусловним и прљавим ћелијама, а да нису имале одмор или храну и могућност да се оперу.²⁶

²⁵ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, ЦПТ/Инф (92) 3, пар. 42. и 43.

²⁶ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди ЦПТ-а у погледу полицијског притвора, ЦПТ/Инф (2002) 15, пар. 47.

Просторије за задржавање морају бити чисте, суве, загрејане у складу са климатским приликама и довољно осветљене природним и вештачким светлом које омогућава читање без сметњи за вид.

Просторије за задржавање морају имати доток свежег ваздуха, који се обезбеђује природним проветравањем или адекватним уређајем за вентилацију.

Просторије за задржавање морају имати санитарне уређаје намењене за одржавање хигијене задржаног лица, са дотоком чисте пијаће воде.

Санитарни уређаји, морају се физички одвојити постављањем паравана или на други начин, тако да се током њиховог коришћења не нарушава приватност задржаног лица.

Ако просторија за задржавање нема санитарне уређаје из става 1. овог члана, коришћење пијаће воде и одржавање хигијене задржаног лица се мора омогућити коришћењем за то намењених просторија организационе јединице која врши задржавање лица, под надзором полицијског службеника, на начин да се не нарушава приватност задржаног лица.

Просторије за задржавање морају бити чисте, а дезинфекција санитарних уређаја и инсталација у тим просторијама, по правилу се обавља тромесечно.²⁷

ПРЕПОРУКА

У ПС Тител се неће спроводити задржавање лица дуже од 24 часа.

Просторије немају видео надзор ни систем за позивање и комуникацију са полицијским службеницима, што ствара проблеме у надзору над задржаним лицима. Према службеним наводима, они их због тога често обилазе, што се види и из записника о задржавању, а уколико се ради о лицу чије понашање је оцењено као ризично онда полицијски службеник седи у ходнику испред просторија све време трајања задржавања.

Исто стање је било и приликом претходне посете и НПМ је у Извештају о посети упутио препоруке да се у просторијама за задржавање инсталира дугмад аларма за позивање дежурног полицијског службеника и да се просторије покрију системом видео надзора. У одговору на ове препоруке НПМ је обавештен да Одељење за логистику Полицијске управе у Новом Саду захтевало потребна средства од Министарства унутрашњих послова.²⁸

9.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПС Тител нема видео надзора ни система за комуникацију са полицијским службеницима.

РАЗЛОЗИ

Обавеза чувања коју полиција има у односу на особе које држи у притвору укључује и одговорност да се обезбеди њихова сигурност и физички интегритет. Из тога произилази да је правилан надзор над притворским објектима интегрална компонента обавезе чувања коју је преузела полиција. Морају се предузети одговарајуће мере ради обезбеђења да особе у полицијском притвору увек буду у могућности да имају директан контакт са чуварима. ЦПТ делегације су у више наврата утврдиле да се полицијске ћелије налазе предалеко од канцеларија или радних места где се припадници полиције уобичајно налазе и да нису опремљене никаквим средствима (нпр. систем позивања) који би омогућавао притвореним особама да привуку пажњу полицајца. Под таквим условима постоји велики ризик од

²⁷ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 4. – 6.

²⁸ Акт Полицијске управе у Новом Саду – Одељења полиције бр. 1394/13 од 24. маја 2013. год.

различитих инцидентата (насиље међу притвореницима; покушаји самоубиства; пожари итд) на које се не би правовремено одговорило.²⁹

Полицијска станица Бар имала је три ћелије. Једна ћелија, смештена у приземљу, нудила је адекватан простор (7 m²) за индивидуални смештај и имала је добар приступ природном светлу и вентилацији. Међутим, није било грејања, а дрвена клупа је била преуска (30 cm) да би задржано лице могло да легне. Сходно томе, како је тренутно опремљена, није погодна за коришћење као смештај за ноћење.

Друге две ћелије, свака површине 14 m², налазиле су се у подруму полицијске станице; нудили су веома лоше услове притвора. Нису имали приступ природном светлу, а у једној од ћелија вештачко осветљење није радило. Штавише, вентилација је била веома лоша и приступ оближњим санитарним чворовима очигледно није био загарантован (под ћелије је био умрљан фекалијама и урином). **Поред тога, ћелије нису биле опремљене позивним звоном, иако је њихова локација била прилично удаљена од дежурног полицајца.** Као резултат тога, на крају посете, делегација је затражила од црногорских власти да престану да користе ове ћелије док се уочени недостаци не отклоне.

Полицијска станица Будва је у време посете имала две ћелије у употреби. Ћелије, смештене у приземљу, биле су голе, изузетно уске (0,90 m) и веома мале (2,8 m²). Штавише, нису имале вештачко осветљење, а за једну од њих металне капке су озбиљно смањиле приступ природном светлу. **Поред тога, обе ћелије су биле лишене система за позивање.** Делегација је са забринутости приметила да је до шест особа било затворено у датом тренутку у ове две ћелије последњих месеци и да је, најмање једном, један заточеник држан у једној од ћелија до 36 сати; ово је потпуно неприхватљиво. По мишљењу ЦПТ-а, горе поменуте ћелије не би требало да се користе све док се уочени недостаци не отклоне. Штавише, требало би да се користе само за привремено задржавање (на један или два сата) лица; ћелије се ни у ком случају не смеју користити као смештај за ноћење, јер су премале за ову сврху.

Полицијска управа Подгорица је опремљена са пет ћелија (које се углавном користе за осумњичене за кривична дела) и великом колективном ћелијом (корисне у ситуацијама јавног реда), све смештене у сутерену зграде. Ћелије за осумњичене за криминал нудиле су довољно простора за индивидуални смештај (између 4 до 7 m²) и биле су опремљене бетонским креветом, душецима и ћебадима. Међутим, њихово опште стање хигијене и чистоће је било лоше, као и вентилација. **Ниједна ћелија није била опремљена системом за позивање;** међутим, два полицајца су била на дужности у простору за задржавање.

ЦПТ препоручује да се предузму мере за отклањање недостатака у погледу материјалних услова уочених у ћелијама три посећене полицијске станице, као и да се обезбеди да коришћење ћелија буде у складу са коментарима ЦПТ-а. Штавише, ЦПТ препоручује да се преиспита стање ћелијског смештаја у свим полицијским станицама у Црној Гори, имајући у виду критеријуме наведене у параграфу 234.³⁰

У Полицијској управи Панчево, две реновиране ћелије нудиле су добре услове притвора са директним приступом природном светлу кроз стаклени прозор, унутрашњу вентилацију, постоље са душеком, јастуком и чистом постељином, тоалет и умиваоник у ћелији, као и сто и столицу причвршћене за под. Обе ћелије су биле под CCTV и поседовале су звоно за позивање. Затворске ћелије у Полицијској управи Нови Сад и Полицијској станици 29. новембар у Београду биле су адекватне за задржавање осумњичених за кривична дела до 24 сата у погледу њиховог здравственог стања и хигијене, али су имале ограничен приступ природном светлу.

Међутим, друге установе за спровођење закона које је делегација посетила (наиме, Полицијска управа Ниш и полицијске станице Србобран, Младеновац, Рума, Београд 29. новембар)

²⁹ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди ЦПТ-а у погледу полицијског притвора, ЦПТ/Инф (2002) 15, пар. 48.

³⁰ Србија и Црна Гора: Посета ЦПТ 2004. год, ЦПТ/Инф (2006) 18, пар. 236. – 239.

показале су исте недостатке које је ЦПТ описао у својим претходним извештајима о посети. Ћелије су остале неприкладне за задржавање лица дуже од неколико сати, а свакако не за преноћиште. Штавише, вештачко осветљење је било лоше (нпр. у Полицијској управи Ниш и полицијским станицама Младеновац, Рума, Србобран) и неадекватна вентилација (нпр. у Полицијској управи Ниш и полицијским станицама Младеновац, Рума и Србобран). Даље, притвореним лицима врло често није обезбеђен душек и морали су преко ноћи да спавају директно на бетонској и дрвеној платформи (нпр. у Полицијској управи Ниш и полицијским станицама Србобран, Младеновац, Рума, Београд 29. новембар). Ћебад се није мењала нити прала редовно. Ниво хигијене и стање поправке тоалета и умиваоника је углавном био лош, посебно у Полицијској станици Младеновац (тушеви и умиваоници нису функционисали како треба, а тоалети су били непријатног мириса и у нехигијенском стању). **Даље, ћелије у Полицијским станицама Младеновац и Србобран нису поседовале систем за позивање.** Члан 36. Правилника о полицијским овлашћењима прописује да се лицима задржаним у полицијским установама дозвољава физичко вежбање осим ако то спречавају безбедносни проблеми. У пракси, нису постојали аранжмани да се задржаним лицима понуди приступ вежбању на отвореном у било којој од посећених установа. Дописом примљеним 31. јула 2015. године, српске власти су обавестиле Комитет да ће притворска јединица у Полицијској станици Младеновац бити потпуно реновирана током 2016. године.³¹

Просторије за задржавање које се непосредно физички не надзиру од стране полицијског службеника, морају имати уређаје за видео надзор и позивање полицијских службеника.³²

ПРЕПОРУКА

У просторијама за задржавање у ПС Тител ће се поставити видео надзор и систем за комуникацију задржаних лица са полицијским службеницима.

У ПС Врбас постоје две просторије за задржавање. Према службеним наводима, наредне недеље у односу на време посете НПМ очекује се почетак радова на адаптацији просторија за задржавање, тако да се од постојеће две просторије и две суседне просторије које се актуелно не користе за задржавање лица, направе три просторије за задржавање по једног лица, које би биле у свему у складу са важећим прописима и стандардима.

³¹ Србија: Посета ЦПТ 2015, ЦПТ/Инф (2016) 21, пар. 32.

³² Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 7. ст. 2.

ПС Врбас

НПМ би желео да добије информације о томе да ли се у међувремену отпочело са адаптацијом просторије за задржавање у ПС Врбас.

У ПС Србобран просторије за задржавање налазе се у засебном дворишном помоћном објекту, ван зграде ПС у којој се налази Дежурна служба.

ПС Србобран

У ПС Србобран постоје две просторије за задржавање за по једно лице. Једна просторија, у моменту посете тима НПМ, није била у употреби, јер је видео надзор био неисправан. Површина просторија је преко 9 м². Постоји санитарни чвор, доступна је пијаћа вода. На лежајевима постоји душек, јастук и ћебе, који делују чисто. Постоји грејање, као и природно и вештачко осветљење који су задовољавајући.

У просторији која се користи за задржавање, не постоји дугме за позивање полицијских службеника, али је она под аудио-видео надзором путем којег је задржаном лицу омогућено да позове и комуницира са полицијским службеницима. Међутим, унутар

ових просторија не постоји обавештење да су под аудио-видео надзором, већ се, само обавештење да су просторије под видео надзором, налази на спољном делу врата од просторија, тако да је тешко могуће да овај натпис уочи лице које се спроводи на задржавање. Обавештење је, осим на српском језику, штампано и на мађарском и енглеском језику. Снимци са видео надзора чувају се 5-7 дана. У записницима су подаци о исхрани и надзору попуњени детаљно и са описом попут тога да ли је лице одбило оброк или је узело оброк и од чега се састоји.

ПС Србобран

10.

УТВРЂЕНО

Употреба аудио-видео надзора у просторијама за задржавање у ПС Србобран није означена унутар просторија.

РАЗЛОЗИ

За надзор над задржаним лицима могу се користити системи за видео-акустично снимање намењени за надзор простора, осим просторија за хигијенске потребе задржаног лица. Употреба система за видео-акустично снимање из става 3. овог члана мора бити видно означена.³³

Просторије за задржавање које се непосредно физички не надзиру од стране полицијског службеника, морају имати уређаје за видео надзор и позивање полицијских службеника. Употреба уређаја за видео надзор, мора бити видно означена у просторији за задржавање.³⁴

ПРЕПОРУКА

ПС Србобран ће обавештења о аудио-видео надзору у просторијама за задржавање истаћи на видна места унутар просторија.

³³ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 35. ст. 3. и 4.

³⁴ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 7. ст. 2. и 3.

11.

УТВРЂЕНО

У ПС Србобран снимци видео надзора над просторијама за задржавање се чувају најдуже недељу дана.

РАЗЛОЗИ

У контексту превенције и истраге случајева неадекватног поступања, потребно је обратити пажњу на бољу покривеност системима видео надзора, скупа са обезбеђењем заштите снимака и одговарајућом политиком архивирања забележеног/снимљеног материјала.³⁵

Треба обратити више пажње на бољу покривеност видео надзором, уз снимке сигурносних камера и адекватан начин чувања снимљених података.³⁶

Притужбу може поднети свако лице (у даљем тексту: притужилац) које сматра да су му поступањем или пропуштањем поступања запосленог (у даљем тексту: притуженик) при вршењу службених задатака повређена људска и мањинска права и слободе, у року од 30 дана од дана када се притужена радња догодила.³⁷

У притужбеном поступку притужбу решавају руководиоца организационе јединице Министарства у којој ради притуженик (у даљем тексту: руководиоца) и Комисија за решавање притужби (у даљем тексту: Комисија).

Притужбе поднете у року од 30 дана од дана када се притужена радња догодила решавају се у притужбеном поступку.

Проверавање притужбе обухвата све радње и поступке којима се проверавају релевантне чињенице и околности у вези са наводима из притужбе, а нарочито поступање и последице поступања притуженика које је предмет притужбе. Руководилац је дужан да у притужбеном поступку размотри све расположиве документе, обави потребне разговоре и оствари целовит увид у поступање притуженика на које се притужба односи.³⁸

ПРЕПОРУКА

У ПС Србобран снимци видео надзора над просторијама за задржавање ће се чувати у трајању не краћем од 30 дана.

У ПС Бечеј постоје две просторије за задржавање које се налазе у згради ПС, у делу гаражног простора. Капацитет просторија је за три лица (2+1), са санитарним чвором, али без доступне пијаће воде унутар просторија, те је полицијски службеници доносе на захтев лица.

³⁵ Србија: Посета ЦПТ 2011, пар. 37.

³⁶ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 131.

³⁷ Закон о полицији ("Сл. гласник РС", бр. 6/16, 24/18 и 87/18), чл. 234. ст. 1.

³⁸ Правилник о начину поступања у току притужбеног поступка ("Сл. гласник РС", бр. 54/17), чл. 2. ст. 1. и 3. и чл. 8. ст. 2.

ПС Бечеј

У просторијама нема вештачког осветљења, већ оно допире из ходника испред просторија што не омогућава довољан доток вештачке светлости када падне мрак.

12.

УТВРЂЕНО

У просторијама за задржавање у ПС Бечеј нема вештачког осветљења.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и **морају бити довољно осветљене (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања)**, те довољно проветрене; по могућности, ћелије би требало да имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.³⁹

Све полицијске ћелије треба да су чисте и разумних димензија у односу на број особа које се у њих смештају, и **да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање осим у време спавања)**; пожељно је да ћелије имају природно светло.⁴⁰

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложи више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

- **побољшати расвету у ћелијама** (тј. довољно вештачке расвете за читање – изузимајући периоде спавања – по могућству осветљеност дневним светлом), проветреност. Надаље, кораке треба предузети да се обезбеди да све полицијске ћелије које буду изграђене у будућности буду осветљене дневним светлом;

³⁹ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

⁴⁰ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

...⁴¹

Комитет препоручује да се предузму кораци како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова и да се обезбеде услови у смислу употребног стања и хигијене, **добро осветљење**, чиста ћебад и душеци. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.⁴²

Просторије за задржавање морају бити чисте, суве, загрејане у складу са климатским приликама и **довољно осветљене природним и вештачким светлом које омогућава читање без сметњи за вид**.⁴³

ПРЕПОРУКА

ПС Бечеј ће у просторијама за задржавање обезбедити вештачко осветљење.

Пут кроз гаражу до просторија за задржавање је под видео надзором, као и унутрашњост просторија за задржавање. Видео записи се чувају преко 30 дана. Увидом у екране видео надзора уочено је да је камера постављена тако да је део са тоалетом заштићен од надзора тј. да обезбеђује приватност задржаних лица приликом коришћења тоалета.

Унутар просторија није истакнуто обавештење о видео надзору, већ је то назначено са спољне стране врата.

13.

УТВРЂЕНО

Употреба видео надзора у просторијама за задржавање у ПС Бечеј није означена унутар просторија.

РАЗЛОЗИ

За надзор над задржаним лицима могу се користити системи за видео-акустично снимање намењени за надзор простора, осим просторија за хигијенске потребе задржаног лица. Употреба система за видео-акустично снимање из става 3. овог члана мора бити видно означена.⁴⁴

Просторије за задржавање које се непосредно физички не надзиру од стране полицијског службеника, морају имати уређаје за видео надзор и позивање полицијских службеника. Употреба уређаја за видео надзор, мора бити видно означена у просторији за задржавање.⁴⁵

ПРЕПОРУКА

ПС Бечеј ће обавештења о видео надзору у просторијама за задржавање истаћи на видна места унутар просторија.

⁴¹ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 36.

⁴² Србија: Посета ЦПТ 2017, пар. 42.

⁴³ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 4.

⁴⁴ Правилник о полицијским овлашћењима, чл. 35. ст. 3. и 4.

⁴⁵ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 7. ст. 2. и 3.

У овим просторијама не постоји тастер за позивање и/или комуникацију са полицијским службеницима, али је у посебној просторији, која се налази до просторија за задржавање и која је означена као „Просторија за прихват лица и боравак полицијског службеника“, увек када су лица на задржавању присутан полицијски службеник. Овај службеник обавља непосредни надзор над задржаним лицем и у телефонској је вези са колегом из дежурне службе који обавља видео надзор.

У орману се налази чиста постељина коју полицијски службеници намештају непосредно пре смештаја лица у просторију.

У посећеним полицијским станицама, сваком лицу које се задржава обезбеђују се оброци. Задржаном лицу се обезбеди један оброк у року од шест сати од момента задржавања, а у ситуацијама када задржавање траје дуже од 12 сати, лицу се обезбеђују три obroка. У питању су суви оброци, попут сендвича, конзерве паштете или туне, хлеб и вода. Увидом у записнике о задржавањима уочено је да се подаци о обедовању уносе, као и податак да је лицу понуђен оброк који је одбио, те да је у свега неколико записника о задржавању то било пропуштено.

Притворена и задржана лица са којима су чланови тима НПМ обавили разговоре нису имали примедбе у вези са обедовањем током трајања задржавања.

Као што је наведено у опису материјалних услова у просторијама за задржавање, поједине посећене полицијске станице не располажу са свим деловима постељине за легајеве у просторијама за задржавање.⁴⁶ НПМ указује да је употреба јастучница, чаршава и навлака потребна због одржавања хигијенских услова у просторији и обезбеђивања адекватних услова за боравак задржаних лица, али да оне истовремено и чувају од уништења и прљања остале делове постељине.

14.

УТВРЂЕНО

Поједине полицијске станице у оквиру ПУ Нови Сад не располажу са свим деловима постељине за легајеве у просторијама за задржавање.

РАЗЛОЗИ

Све полицијске ћелије морају бити разумних димензија у односу на број особа које су обично у њима смештене и морају бити довољно осветљене (тј. са довољно светлости за читање, осим у време спавања), те довољно проветрене; по могућности, ћелије би требало да имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столицама или клупама), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад.⁴⁷

Све полицијске ћелије треба да су чисте и разумних димензија у односу на број особа које се у њих смештају, и да имају одговарајуће осветљење (нпр. довољно за читање осим у време спавања); пожељно је да ћелије имају природно светло. Надаље, ћелије би требало да буду опремљене тако да се омогући одмор (нпр. фиксираним столице или клупе), а особама које преко ноћи морају остати у притвору требало би обезбедити чисте душеке и ћебад. Особе у притвору треба да имају приступ нормалном санитарном чвору у пристојном стању као и

⁴⁶ ПУ седиште, ПС Бачка Паланка, ПС Темерин, ПС Бач

⁴⁷ Стандарди ЦПТ: Полицијски притвор, пар. 42.

одговарајућим могућностима за прање. Треба да имају неометан приступ води за пиће и да им се даје храна у прикладно време, и при томе најмање један пуни оброк (тј. нешто јаче од сендвича) сваког дана. Особама које се налазе у полицијском притвору дуже од 24 часа треба омогућити рекреацију на свежем ваздуху сваког дана, до оне мере до које је то могуће.⁴⁸

Комитет понавља своју препоруку да органи Републике Србије уложе више напора у циљу побољшања материјалних услова у полицијским ћелијама. Прецизније, следеће мере треба приоритетно предузети:

...

- обезбедити да све ћелије које се користе за задржавање преко ноћи имају средства адекватна за такав боравак (нпр. кревет или платформу за спавање), и да лица која се држе у притвору преко ноћи добију чисте душеке и ћебади;

...⁴⁹

Комитет препоручује да се предузму кораци како би се обезбедило да просторије за задржавање у полицијским станицама буду оспособљене за боравак дужи од неколико часова и да се обезбеде услови у смислу употребног стања и хигијене, добро осветљење, чиста ћебад и душеци. Комитет би желео да буде обавештен о корацима које ће органи Републике Србије предузети да се такво стање обезбеди у свим посећеним полицијским станицама.⁵⁰

Просторије за задржавање које су намењене за задржавање лица дуже од 12 часова, морају бити опремљене посебним лежајем са постељином, која се састоји од: душека, јастука, јастучнице, чаршава, ћебади и навлаке за ћебе, за свако задржано лице.⁵¹

ПРЕПОРУКА

ПУ Нови Сад ће обезбедити све делове постељине за лежајеве у просторијама за задржавање у свим полицијским станицама у њеном саставу и исте ће редовно одржавати чистим.

2.6. НАВОДИ О ЗЛОСТАВЉАЊУ

Као што је раније наведено, НПМ тим је у ОЗ Нови Сад обавио разговоре са 19 притворених лица на околности поступања полиције према њима током њиховог довођења, хапшења и задржавања. Током ових разговора, НПМ је примио 2 навода о лошем поступању од стране полицијских службеника.

Једна малолетна женска особа истакла је да су јој при хапшењу лисицама везане руке на леђима и да је тако боравила у ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење око два сата док је у канцеларији са два полицијска службеника са мајком чекала да буде спроведена у суд. При пријему у ОЗ Нови Сад, на првом лекарском прегледу, нису констатоване повреде тј. није било трагова лисица.

Један притвореник је навео да је лишен слободе од стране полицијских службеника ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење и да су га тројица полицијских службеника, у службеним колима, ударала отвореном шаком по глави и песницама по телу. Такође је навео да није затражио преглед лекара по доласку у ПИ за дежурство, интервенције и обезбеђење, да се његове повреде нису виделе на прегледима у ОЗ Нови Сад, као и да

⁴⁸ Стандарди ЦПТ: Нови стандарди у погледу полицијског притвора, пар. 47.

⁴⁹ Србија: Посета ЦПТ 2015, пар. 36.

⁵⁰ Србија: Посета ЦПТ 2017, пар. 42.

⁵¹ Правилник о условима које треба да испуњавају просторије за задржавање лица, чл. 3. ст. 1.

заводском лекару није изјавио да је био тучен од стране полиције, због чега напред наведено није ни евидентирано.

2.6.1. ПРВИ ЛЕКАРСКИ ПРЕГЛЕД ПО ПРИЈЕМУ У ЗАВОД

У ОЗ Нови Сад, тим НПМ је проверавао начин на који се обавља први лекарски преглед лица по пријему у Завод са посебном пажњом на документовање евентуално уочених повреда.

У Служби за здравствену заштиту на неодређено време запослена су три лекара, од којих је једна начелница службе, а лекар специјалиста психијатрије ангажован је по уговору и у ОЗ Нови Сад долази два пута недељно. Медицински техничари раде у сменама, радним даном од 7,00 до 22,00 часова, а викендом од 7,00 до 19,00 часова. Они деле терапију и свакодневно су присутни у Заводу.

При пријему, лекарски преглед лица лишених слободе обавља се одмах уколико се лице доводи радним данима у периоду од 8,00 до 15,00 часова, док се лица која се доводе након 15,00 часова прегледају наредног дана, а најкасније у року од 24 сата од пријема у Завод. Лица лишена слободе која буду доведена у ОЗ Нови Сад викендом, прегледа дежурни лекар који је у приправности и долази по позиву.

При првом лекарском прегледу отвара се здравствени картон, од лица лишеног слободе узимају се лични подаци, анамнестички подаци – раније болести, болести у породици, алергије, мери се температура, притисак и пулс, као и шећер уколико лице наведе да болује од дијабетеса.

Након тога, лице се скине тако да остане у вешу и обавља се преглед тела којом приликом се евидентирају све уочене повреде, старе и нове, ожиљци и тетоваже. Када се уоче повреде, лице се упита за порекло повреда – начин и време њиховог задобијања. Лекар описује повреде, уцртава их на скици - шематском приказу тела, фотографише их и евидентира у регистру повреда – евиденцији повреда на пријему. Лекар у извештај уноси и мишљење о степену подударности, односно мишљење о томе да ли наводи лица о начину и времену настанка повреде одговарају констатованим повредама.

Евиденција повреда на пријему лица лишених слободе садржи датум и време прегледа, име и презиме лица лишеног слободе, опис повреде и начин настанка, медицинску дијагнозу и потпис и факсимил лекара.

Постоји посебан образац извештаја лекара о повредама на пријему на којем је назначено да се попуњава у три истоветна примерка и доставља управнику, оперативном центру и у здравствени картон лица. Према наводима лекара, тај извештај се попуњава када се уоче повреде и са фотодокументацијом се предаје Служби за обезбеђење, односно надзорнику притвора или начелнику, који онда извештај достављају управнику Завода или заменику управника. Потом се о томе писаним путем обавештава тужилаштво, уз достављање медицинске документације – извештаја лекара.

Такође, при пријему лица лишених слободе, пре првог лекарског прегледа, командири обављају преглед лица којом приликом могу уочити повреде, а у сваком случају питају лице да се изјасни да ли има повреде. Лице о томе сачињава писану изјаву која се доставља лекару и саставни је део здравственог картона.

Према наводима лекара, лекарски преглед се обавља у амбуланти, без непосредног присуства немедицинског особља, али командир стоји испред амбуланта на којој су отворена врата тако да зависно од ситуације може и да чује садржину разговора између

лекара и лица лишеног слободе. Лекар истиче да уколико код лица уочи узнемиреност, свеже повреде и слично, замоли командира да остане насамо са пацијентом.

Извршен је увид у Евиденцију повреда на пријему лица лишених слободе и здравствене картоне појединих лица којима су на првом прегледу констатоване повреде.

Увидом у здравствене картоне појединих лица код којих су на пријему уочене повреде, утврђено је да су повреде описане у здравственим картонима, да су уписани наводи лица о томе како су повреде настале, повреде су уцртане на шематском приказу тела, да се у њиховим картонима налазе и фотографије повреда у боји, као и да је лекар дао мишљење о степену подударности, односно о томе да ли наводи лица о начину и времену настанка повреде одговарају констатованим повредама.

Притворена лица са којима је тим НПМ обавио разговоре су навела да су се на првом лекарском прегледу скидала тако да остану у доњем вешу, као и да су командир/командирица на прегледу били присутни унутар или испред врата амбуланте, али наводе и да им то није представљало проблем, односно да нису имали потребу да остану насамо са лекаром. Међу лицима са којима је НПМ обавио разговоре били су и притвореници, за које се увидом у Књигу евиденција повреда на пријему и здравственим картонима, утврдило да су при пријему имали повреде. Повреде које су код тих лица евидентиране и описане у картону и изјави лица лишених слободе по пријему, поклапају се са оним што су лица при разговору описала.

У вези са присуствовањем немедицинског особља – припадника Службе за обезбеђење лекарском прегледу лица лишених слободе, НПМ указује да би сви лекарски прегледи лица, укључујући и прегледе по пријему у Завод, требало да се обављају тако да их не могу чути ни – осим уколико лекар другачије не затражи – видети затворски службеници.